

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny z częściami 1. i 2. (testami) zawiera 19 stron (zadania 1–16). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. Odpowiedzi zapisz w miejscu na to przeznaczonym przy każdym zadaniu.
4. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
5. Nie wpisuj żadnych znaków w tabelkach przeznaczonych dla egzaminatora. Tabelki są umieszczone na marginesie przy każdym zadaniu.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.

**Zadania egzaminacyjne są wydrukowane
na następnych stronach.**

Część 1. Test Język polski w użyciu

Przeczytaj uważnie teksty, a następnie wykonaj zadania umieszczone pod nimi. Odpowiadaj **tylko na podstawie tekstów** i tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Tekst 1.

Richard Luecke
Zarządzanie czasem

Czas to zdumiewająca i cenna rzecz, którą po równo obdzielono królewiczów i żebraków. Każdy dzień ma dwadzieścia cztery godziny – nie mniej, nie więcej. I niezależnie od tego, jak bardzo go cenimy, w żaden sposób nie możemy czasu zaoszczędzić, zwolnić lub przełączyć na jałowy bieg w trakcie przygotowań do jego wykorzystania. Mówi się, że czas nie czeka. Porównać go można także do środków zużywalnych. Nieustannie go ubywa i nie ma żadnej możliwości uzupełnienia zapasów. Jedyne, co można zrobić, to wykorzystać go jak najlepiej. Jak zauważył Benjamin Franklin¹: „Czy kochasz życie? Nie trwój więc czasu, jako że z niego właśnie życie się składa”.

Jesteśmy przewrażliwieni na punkcie czasu, otoczyliśmy się więc urządzeniami tenże czas oszczędzającymi. W rzeczywistości znaczna część ludzkich działań poświęcona jest znajdowaniu sposobów szybszego wykonania różnych czynności. I tak udało nam się skrócić czas podróży z Bostonu do Londynu z kilku tygodni, których wymagał rejs żaglowcem, do ośmiu godzin lotu odrzutowcem. Korzystamy w pracy z szybkich komputerów i oszałamiająco szybkich linii montażowych, staramy się skracać czas wykonywania prawie wszystkiego, czym się zajmujemy. W domu używamy kuchenek mikrofalowych i gotowych dań do podgrzania, korzystamy z poczty elektronicznej i z komunikatorów internetowych.

Ale pomimo wysiłków, aby wszystko przyspieszyć, wielu z nas odkrywa, że stale działamy pod presją czasu. A na ironię zakrawa fakt, że poświęcamy znaczącą część naszego czasu, aby zarobić na liczne urządzenia tenże czas oszczędzające, chociażby na samochody zdolne rozwijać dużą prędkość, którymi jednak przeważnie wlecemy się w korkach.

Jeszcze do niedawna czas liczył się tylko w szerokiej perspektywie. Miarami czasu zwracającymi uwagę ludzi były pory roku oraz skrajne punkty cyklu słonecznego – przesilenia i równonoc. Pomiar czasu w ciągu jednego dnia był niedokładny i zbędny. W swej książce *The Discoverers*² historyk Daniel Boorstin opisuje, że to Rzymianie w IV wieku p.n.e. podzielili dzień na dwie części: przed południem i po południu. Ten prosty podział, który wykorzystujemy do dziś, najwyraźniej wystarczał przy ówczesnym tempie życia. Dopiero później zaczęto stosować zegary słoneczne i wodne do wyznaczania godzin.

Zegary mechaniczne wynalezione w Europie w średniowieczu nie były o wiele dokładniejsze. Aż do XV wieku wybijały jedynie godziny. Ta wiedza w zupełności wystarczała większości ludzi. Nikt nie mówił: „Muszę dostarczyć krupy do młyna jutro rano na 10:45”. Minuty i sekundy nie miały większego znaczenia, tempo życia nie wymagało tak skrupulatnego pomiaru.

Czasy się zmieniły. W dobie terminarzy i cyfrowych asystentów nasze życie zawodowe coraz bardziej przypomina zlepek 15-minutowych bloków czasowych. Mamy tylko tyle czasu na to, a tyle – na tamto, i niewiele więcej w zapasie.

Na podstawie: Richard Luecke, *Zarządzanie czasem. Zwiększ własną produktywność i efektywność*, tłum. Dorota Strumińska, Warszawa 2006.

¹ Benjamin Franklin (1706–1790) – amerykański polityk.

² *The Discoverers* – Odkrywczy.

Tekst 2.

Hanna Gadomska
Masz wrażenie, że czas płynie za szybko?

Kto nie pamięta, jak w dzieciństwie podróż samochodem wydawała się niekończącą się historią, a lekcja matematyki trwała wieczność. Dziś babie lato jest jak zapowiedź nadchodzących mrozów, pytanie: „Kiedy to zleciało?”, brzmi jak mantra, a urodziny i święta przychodzą każdego roku o wiele za wcześnie. Brzmi znajomo?

– Wcale nie musi tak być. To, jak doświadczamy upływu czasu, różni się w różnych sytuacjach – mówi Steve Taylor, psycholog.

Badania Taylora zdają się potwierdzać istnienie dwóch podstawowych praw. Po pierwsze – czas zdaje się przyspieszać wraz z wiekiem, po drugie – czas wydaje się zwalniać, gdy jesteśmy wystawieni na nowe wrażenia, doświadczenia, trafiamy w nieznanne środowisko.

W obu przypadkach kluczowym czynnikiem jest związek między naszym postrzeganiem czasu a ilością informacji (bodźców, emocji, myśli), które przetwarzamy. Im więcej nowych informacji, tym czas wydaje się upływać wolniej (czy raczej: mamy wrażenie, że upłynęło go więcej, bo nasz umysł przetworzył więcej danych).

Wyjaśnia to, dlaczego w dzieciństwie czas tak się dłuży – świat jest dla dzieci fascynującym miejscem, pełnym nowych wrażeń i pierwszych doświadczeń. Wraz z wiekiem otoczenie staje się coraz bardziej znajome, a my – coraz mniej wrażliwi na codzienne doświadczenia (przetwarzamy mniej informacji, więcej przyjmujemy za pewnik).

Zdaniem Taylora, tę wiedzę możemy wykorzystać, by świadomie zmienić sposób postrzegania czasu. Po pierwsze – w spowolnieniu czasu pomoże wystawienie się na nowe doświadczenia, jak np. podróż w nieznanne, wyzwania zawodowe, kurs i zdobywanie nowych umiejętności wśród dopiero co poznanych ludzi. Gdy zwiedzasz nowe miejsce, z pewnością jesteś bardziej wrażliwy na otoczenie, wszystko okazuje się nieznanne i nowe, poświęcasz więc sporo uwagi, by przetworzyć bodźce. Czas się nie dłuży, ale masz wrażenie, że upłynęło go więcej, niż gdybyś pozostał przy biurku i wykonywał rutynowe czynności.

Drugi sposób, i – jak się zdaje – bardziej skuteczny, to podejmowanie wysiłku, żeby być bardziej świadomym codziennych doświadczeń. To tak zwana uważność, która oznacza zwrócenie uwagi na to, co widzimy, słyszymy, poznajemy dotykiem, smakujemy lub wachamy – nie zaś na nasze myśli. Oznacza przeżywanie trwającej chwili wszystkimi zmysłami, nie w sposób czysto intelektualny, ale poprzez skanowanie ciała, obserwowanie otaczających nas przedmiotów i zjawisk. Jest to więc nie tyle poszukiwanie nowych doświadczeń, ile zmiana podejścia do doświadczeń już znanych.

– Ten otwarty i uważny stosunek do swoich doświadczeń sprawia, że zwiększamy ilość przetwarzanych informacji i dzięki temu mamy większą kontrolę nad tym, jak postrzegamy czas – podsumowuje Taylor.

Nie musimy więc myśleć o czasie jako o wrogu – w pewnym stopniu mamy nad nim kontrolę. I chociaż nie mamy możliwości zatrzymywania chwil, możemy je po prostu uważnie przeżywać. A to chyba najlepsze, co możemy zrobić ze swoim czasem.

Na podstawie: Hanna Gadomska, *Masz wrażenie, że czas płynie za szybko?*, www.focusnauka.pl

1. Zadanie 1. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do tekstu Richarda Lueckego oraz do tekstu Hanny Gadomskiej. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W każdym z tekstów omówiono zagadnienie czasu zarówno z perspektywy dzieci, jak i z perspektywy dorosłych.	P	☒ F
2.	Z każdego z tekstów wynika, że współcześnie ludzie stosują dokładniejsze miary czasu niż dawniej.	P	☒ F

2. Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie tekstu Richarda Lueckego wyjaśnij, na czym polega paradoks ludzkich starań o spowolnienie upływu czasu.

Paradoks ludzkich starań o spowolnienie upływu czasu, opisany przez Richarda Lueckego, polega na tym, że pomimo wykorzystania nowoczesnych technologii mających raczkować czas, często odczuwamy, że mamy go mniej. To wynika z faktu, że technologia, choć przyspiesza wiele działań, zwiększa też nasze oczekiwania i obciążenia, sprawiając, że czas wydaje się upływać szybciej.

3. Zadanie 3. (0–1)

Podaj dwa uwarunkowania wpływające na sposób postrzegania czasu przez człowieka, o których mowa w tekście Hanny Gadomskiej.

Wiek: Tekst podkreśla, że wraz z wiekiem zmienia się nasze postrzeganie czasu – zdaje się on przyspieszać.
 Nowe doświadczenia: Gdy jesteśmy wygotowani na nowe wrażenia i doświadczenia, czas zdaje się zwalniać.

Zadanie 4. (0–2)

Na podstawie tekstu Hanny Gadomskiej wyjaśnij, na czym polega rola uważności w kontrolowaniu czasu. Czy o takim samym sposobie kontrolowania czasu jest mowa w tekście Richarda Lueckego? Uzasadnij odpowiedź.

Rola uważności w kontrolowaniu czasu, opisana przez Hannę Gadomską, polega na zwiększeniu ilości przetwarzanych informacji poprzez pełne zaangażowanie zmysłów w doświadczenie teraźniejszości, co sprawia, że czas wydaje się płynąć wolniej. W tekście Richarda Lueckego nie znajdziemy podobnego porównania; tam akcent położony jest na efektywności i paradoksy wynikające z użycia technologii, które mają raczkować czas, a często prowadzą do jego subiektywnego skrócenia. Uważność jako metoda nie jest tam wspomniana, co oznacza, że oba teksty różnią się w podejściu do kontrolowania czasu.

Zadanie 5. (0–1)

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do ostatniego akapitu tekstu Hanny Gadomskiej. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Funkcję impresywną w ostatnim akapicie potwierdza obecność powtarzających się czasowników w pierwszej osobie liczby mnogiej.	☒ P	F
2.	W ostatnim akapicie tekstu wykorzystano tylko wypowiedzenia złożone.	☒ P	F

6.

0-1-2
-3-4**Zadanie 6. (0-4)**

Na podstawie obu tekstów napisz notatkę syntetyzującą na temat: człowiek wobec upływu czasu. Twoja wypowiedź powinna liczyć 60-90 wyrazów.

Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

Teście Luckego i Gadamskiej poruszają temat subiektywnego postrzegania czasu, ale z różnych perspektyw. Lucke koncentruje się na paradoksie technologicznym, gdzie postęp techniczny, choć zwiększa efektywność, paradoksalnie sprawia, że czas wydaje się upływać szybciej przez ciągłe poczucie braku czasu. Gadamska natomiast akcentuje wpływ wieku oraz nowych doświadczeń na postrzeganie czasu, sugerując, że uważność może pomóc w jego spowolnieniu. Oba podejścia uświadniają, że zarówno psychologiczne, jak i technologiczne aspekty wpływają na nasze odczucie czasu, co wskazuje na jego głęboko subiektywny charakter.

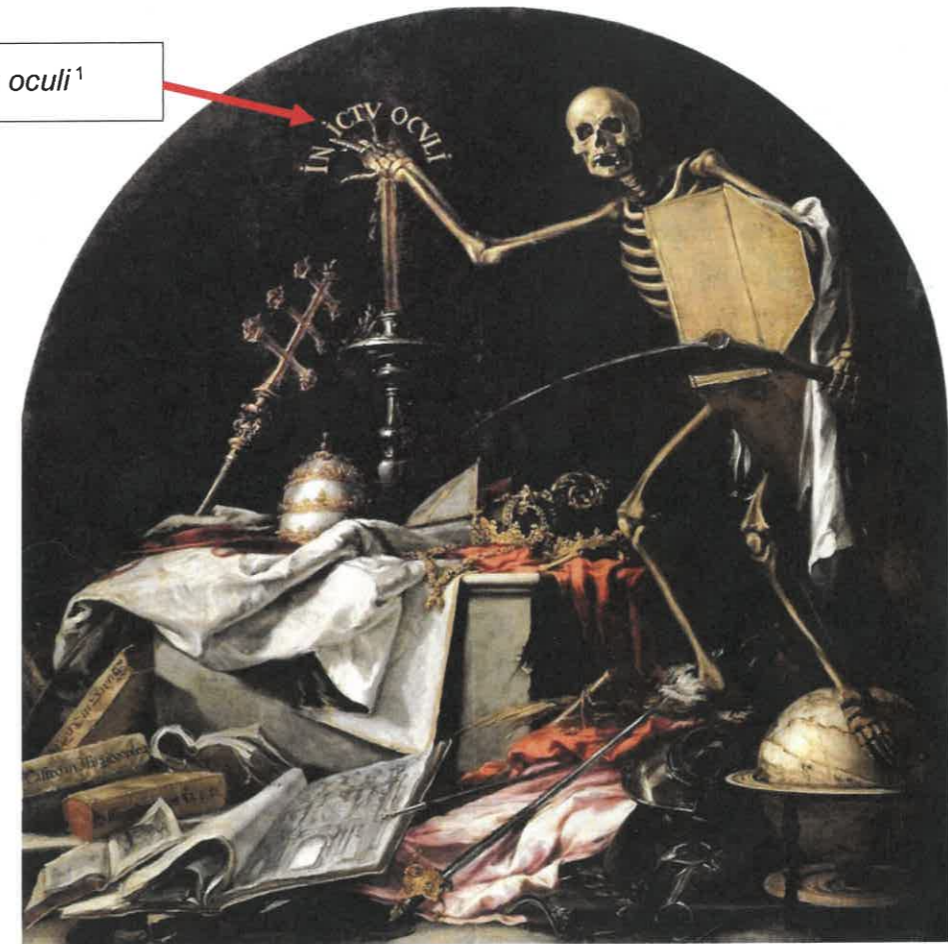
Miejsce dla
egzaminatora**Część 2. Test historycznoliteracki**

Wykonaj zadania. Odpowiadaj tylko **własnymi słowami** – chyba że w zadaniu polecono inaczej. Udzielaj tyłu odpowiedzi, o ile Cię poproszono.

Zadanie 7. (0-1)

Zapoznaj się z reprodukcją obrazu Juana de Valdésa Leala.

Juan de Valdés Leal

*In ictu oculi*¹

www.wga.hu

¹ Napis nad świecą: *In ictu oculi* (łac.), oznacza *W mgnieniu oka*.

Czy powyższy obraz jest zgodny z wymową Księgi Kohelecia? Uzasadnij odpowiedź.

Oba dzieła koncentrują się na przemijaniu i próżności ziemskiego życia, podkreślając, że śmierć jest nieuchronna i zrównuje wszystkich ludzi, bez względu na ich status, bogactwo czy osiągnięcia. W obrazie i w tekstach Biblijnych podkreślona jest niemożność materialnych dóbr oraz nieskuteczność ludzkich prób uniknięcia ostatecznego losu, co jest w pełni zgodne z przesłaniem Kohelecia o racjonalności wszystkiego, co ziemskie.

7.

0-1

Zadanie 8. (0–2)

Przeczytaj fragment *Mitologii* Jana Parandowskiego oraz *Tren X* Jana Kochanowskiego.

Tekst 1.

Jan Parandowski
Mitologia

W poszarpanej szacie, z rozwiązanymi włosami, pełnymi prochu i popiołu, idzie [...] Demeter. [...] Przymglone oczy, w których już łez nie ma, wloką się z przedmiotu na przedmiot, zawiedzione i bezradne. Matka szuka zaginionej córki.

Oto zostawiła ją na łące, nad brzegiem Oceanu, bawiącą się z nimfami. Odchodząc, zabroniła jej zbierać narcyzów, kwiatów zwodniczych, poświęconych bóstwom podziemnym. [...]

Persefona obejrzała się wokół, czy jej nikt nie widzi, i prędko zerwała kwiat. Upiła się jego zapachem, oczy jej zaszyły mgłą i ciemność ogarnęła duszę. Wtedy rozwarła się ziemia i Hades, bóg piekieł, porwał Persefonę na wozie zaprzężonym w czarne rumaki. Gdy się ocknęła, wołała, krzyczała. Żaden bóg nie słyszał jej głosu, żadna z nimf, z którymi bawiła się na łące, nie nadbiegła z pomocą. [...]

Na próżno matka pytała o nią każdego przechodnia. Ani bóg, ani człowiek, ani ptak żaden nie podał jej wieści o córce.

Jan Parandowski, *Mitologia*, Warszawa 1979.

Tekst 2.

Jan Kochanowski
Tren X

Orszulo moja wdzięczna, gdzieś mi się podziąta?

W którą stronę, w którąś się krainę udała?

Czyś ty nad wszystkie nieba wysoko wzniesiona

I tam w liczbę aniołków małych policzona?

Czyliś do rajy wzięta? Czyliś na szczęśliwe

Wyspy¹ zaprowadzona? Czy cię przez teskliwe

Charon jeziora² wiezie i napawa zdrojem

Niepomnym, że ty nie wiesz nic o płaczu mojem?

Czy, człowieka zrzuciwszy³ i myśli dziewicze,

Wzięłaś na się postawę⁴ i piórka słowicze?

Czyli sie w czyścicu czyścisz, jeśli z strony ciała

Jakakolwiek zmazeczka na tobie została?

Czyś po śmierci tam poszła, kędyś pierwej była,

Nieżes się na mą ciężką żalność urodziła?

Gdziekolwiek jest, jeśli jest, lituj mej żalności.

A nie możesz li w onej dawnej swej całości⁵,

Pociesz mię, jako możesz, a staw sie przede mną

Lubo snem, lubo cieniem, lub marą nikczemną⁶.

Jan Kochanowski, *Tren X*, [w:] tegoż, *Treny*, Wrocław 2019.

¹ Na szczęśliwe wyspy – mityczne wyspy, na których panowała wieczna radość.

² Teskliwe [...] jeziora – smutne jeziora, właściwie wszelkie wody, bagna i rzeki podziemne.

³ Człowieka zrzuciwszy – pozbywszy się ludzkiej postaci.

⁴ Postawa – tu: postać.

⁵ W onej dawnej swej całości – z duszą i z ciałem.

⁶ Mara nikczemna – złudne widziadło, zjawia.

Czy postawa podmiotu lirycznego w *Trenie X* Jana Kochanowskiego jest podobna do postawy Demeter? W uzasadnieniu odpowiedzi odwołaj się do *Trenu X* oraz do zacytowanego fragmentu *Mitologii* Jana Parandowskiego.

Postawa podmiotu lirycznego w "Trenie X" jest podobna do postawy Demeter w "Mitologii" w sensie przeżywanego bólu i desperackich poszukiwań. Obie teksty ukazują uniwersalne ludzkie doświadczenie straty i żałoby, a także próby zmierzenia się z nieuchronnością śmierci i niepewnością losu ukochanych osób po śmierci. Obie postacie wyrażają nie tylko smutek, ale również poczucie bezsilności w obliczu wydarzeń, które przekraczają ludzką kontrolę i rozumienie.

Zadanie 9. (0–1)

Przeczytaj fragment *Pieśni o Rolandzie*.

Pieśń o Rolandzie**CLXXIV**

Roland czuje, że śmierć go bierze całego; z głowy zstępuje do serca. Biegnie [...] pędem na szczyt góry, położył się na zielonej murawie, twarzą do ziemi. Pod siebie kładzie swój miecz i róg. Obrócił głowę ku zgrai pogan; tak czyni, chcąc, aby Karol powiedział i wszyscy jego ludzie, że umarł jako zwycięzca i jako zacy hrabia. Raz po raz słabnącą ręką uderza się w piersi. Za grzechy swoje wyciąga ku niebu swoją rękawicę.

CLXXV

Roland czuje, że dobiegł już kresu. Leży na stromym pagórku twarzą ku Hiszpanii. Jedną ręką bije się w pierś: „Boże, przez twoją łaskę, *mea culpa*¹; za moje grzechy, wielkie i małe, jakie popełniłem od godziny urodzenia aż do dnia, w którym oto poległem!”. Wyciągnął do Boga prawą rękawicę. Aniołowie z nieba zstępują ku niemu.

Pieśń o Rolandzie, [w:] *Arcydzieła francuskiego średniowiecza*, red. nauk. Zygmunt Czerny, tłum. Tadeusz Żeleński (Boy), Anna Tatariewicz, Warszawa 1968.

¹ *Mea culpa* (łac.) – moja wina.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do fragmentu *Pieśni o Rolandzie*. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	W podanym fragmencie zachowanie Rolanda przedstawiono zgodnie ze średniowiecznym wzorcem ascety.	P	☒ F
2.	W opisie śmierci Rolanda widoczne są elementy symboliki religijnej.	☒ P	F

Zadanie 10. (0–1)

Przeczytaj definicję pojęcia *koncept* oraz wiersz *Niestatek* Jana Andrzeja Morsztyna.

Koncept – wyszukany pomysł rządzący konstrukcją całości lub części utworu poetyckiego, zrealizowany w postaci zaskakujących i kunsztownych sposobów rozumowania, obrazowania i wystawienia.

Na podstawie: *Podręczny słownik terminów literackich*, red. Janusz Sławiński, Warszawa 2001.

Jan Andrzej Morsztyn

Niestatek¹

Oczy są ogień, czoło jest zwierciadłem,
Włos złotem, perłą zęb, płeć mlekiem zsiadłem,
Usta koralem, purpurą jagody²,
Póki mi, panno, dotrzymujesz zgody.
Jak się zwadzimy³ – jagody są trądem,
Usta czeluścią, płeć blejwasem bladym⁴,
Ząb szkapią kością, włosy pajęczyną,
Czoło maglownią⁵, a oczy perzyną⁶.

¹ Niestatek – tu: niestałość, zmienność.

² Jagody – policzki.

³ Zwadzić się – pokłócić się.

⁴ Blejwas bladej – martwa biel ołowianej białej farby.

⁵ Czoło maglownią – pomarszczone jak pokryta rowkami deska do maglowania.

⁶ Perzyna – popiół.

Jan Andrzej Morsztyn, *Niestatek*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, Wrocław 1998.

10.

0–1

Wyjaśnij, na czym polega koncept w wierszu *Niestatek* Jana Andrzeja Morsztyna.

Koncept w wierszu "Niestatek" Jana Andrzeja Morsztyna polega na zastosowaniu kontrastujących metafor do opisanie tej samej osoby w zależności od zmieniających się emocji podmiotu. Jest to inteligentne wykorzystanie języka do pokazania, jak uczucia mogą wpływać na nasze postępowanie i rzeczywistość, co jest zarówno zaskakujące, jak i prowokujące do refleksji.

Zadanie 11.1. (0–1)

Przeczytaj fragment tekstu Bogusława Doparta.

Po klęsce powstania listopadowego, w zmienionej atmosferze duchowej, Mickiewicz zainicjował dwa nowe kierunki romantycznej poezji narodowej. Pierwszy – profetyczny¹ – wybiegał w przyszłość; drugi – neosarmacki² – sięgał w przeszłość.

Bogusław Doport, *Adam Mickiewicz – Dziady*, [w:] *Lektury polonistyczne. Oświecenie – romantyzm*, t. I, red. Andrzej Borowski, Janusz S. Gruchała, Kraków 1997.

¹ Profetyczny – proroczy.

² Neosarmacki – nawiązujący do sarmatyzmu.

Wykaż, że *Dziady* cz. III to utwór o charakterze profetycznym.

"Dziady cz. III" mają charakter profetyczny, gdyż dramata ten nie tylko przewiduje przyszłe wydarzenia narodowocyprowadzenie, ale także usypia naród polski do przebudzenia i działania, które miałyby doprowadzić do spełnienia megalomaniastycznych proroctw. Mickiewicz, poprzez swoje dzieło, próbuje wpłynąć na bieg historii, przewidując i modelując przyszłe wydarzenia.

Zadanie 11.2. (0–1)

Przeczytaj fragment *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza.

Adam Mickiewicz

Pan Tadeusz

Tam derkacz¹ wrzasnął z łąki, szukać go daremnie,
Bo on szybuje w trawie jako szczupak w Niemnie;
Tam ozwał się nad głową ranny wiosny dzwonek:
Również głęboko w niebie schowany skowronek;
Ówdzie orzeł szerokim skrzydłem przez obszary
Zaszumiął, strasząc wróble jak kometa cary²;
Zaś jastrząb, pod jasnymi wiszący błękity,
Trzepie skrzydłem jak motyl na szpilce przybity.
Aż ujrzawszy wśród łąki ptaka lub zająca,
Runie nań z góry jako gwiazda spadająca.

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Wrocław 2015.

¹ Derkacz – ptak brodzący, szybki w biegu.

² Jak kometa cary – według przekonania ludu kometa zapowiada wojnę i przewroty, jest zatem złowroga dla panujących.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do fragmentu *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Porównania zastosowane w powyższym fragmencie wpływają na plastyczność opisu.	☒ P	☐ F
2.	Hiperbole użyte w powyższym fragmencie dynamizują tekst.	☒ P	☐ F

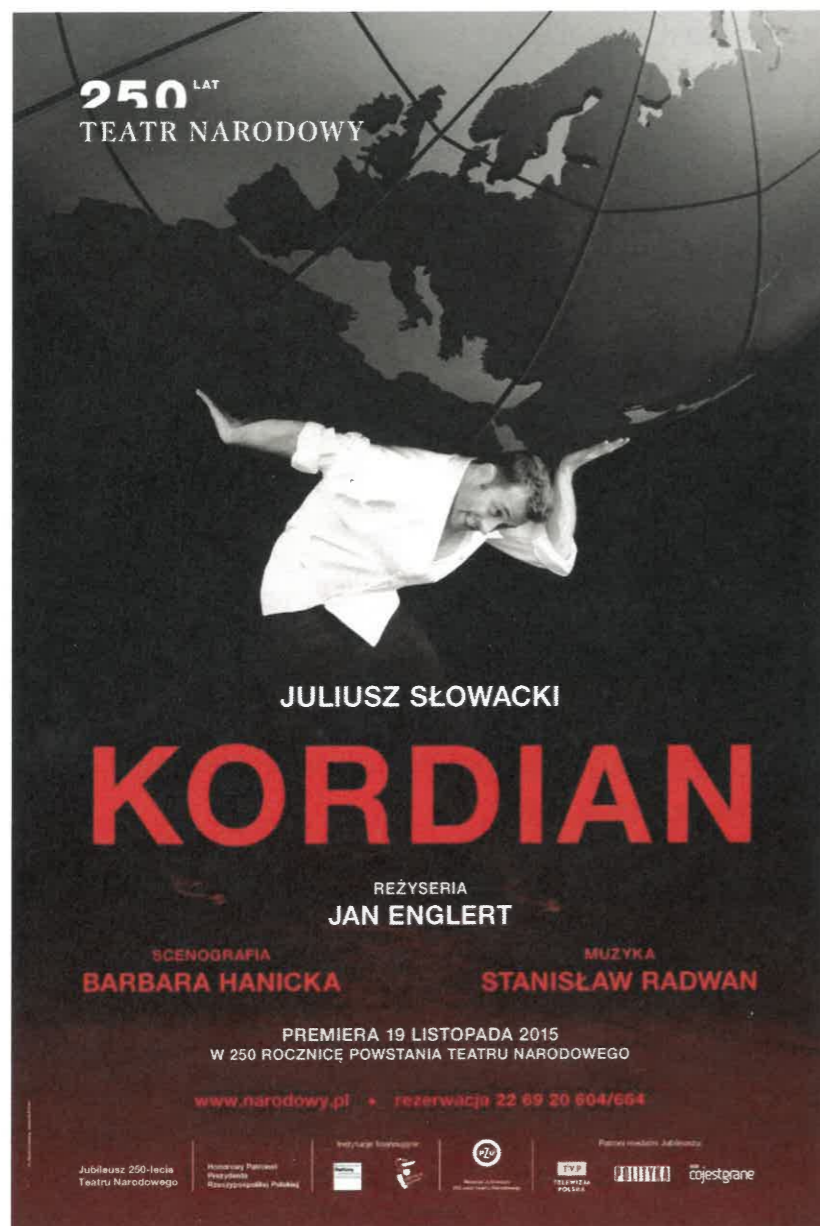
11.1.

0–1

11.2.

0–1

Zadanie 12. (0–2)Zapoznaj się z plakatem do przedstawienia *Kordian* według dramatu Juliusza Słowackiego.Plakat do przedstawienia *Kordian* – fot. Maciej Landsberg, projekt: Elipsy, Archiwum Artystyczne Teatru Narodowego, www.narodowy.pl

12.

0–1–2

Na plakacie za pomocą różnych elementów graficznych przedstawiono interpretację utworu Juliusza Słowackiego. Wybierz dwa elementy graficzne i wyjaśnij ich sens w kontekście dramatu *Kordian*.

Na plakacie do przedstawienia "Kordian" Juliusza Słowackiego, postać uginająca się pod ciężarem globu symbolizuje ogromną odpowiedzialność oraz ciężar dyplomatów moralnych, które Kordian musi nieść jako bohater dramatu.

To obrazuje jego wewnętrzną walkę i poczucie obowiązku wobec narodu, co jest kluczowym motywem w dramacie. Glob jako centralny element wizualny podkreśla nie tylko osobiste, ale i geopolityczne aspekty dramatu, odnosząc się do wpływu decyzji politycznych Kordiana na losy Polski i świata, co stanowi istotną część jego tragicznego i megalomaniastycznego posłannictwa narodu.

Zadanie 13. (0–1)Przeczytaj fragment *Potopu* Henryka Sienkiewicza.

Henryk Sienkiewicz

Potop

Kmicic coraz był bledszy i resztkami sił trzymał na wodzy wybuch szaleństwa; ale książe [...], nie zważając na słuchacza, tak dalej mówił:

– Jest, panie kawalerze, zwyczaj w tym kraju, iż gdy kto kona, to mu krewni w ostatniej chwili poduszkę spod głowy wyszarpują, ażeby się zaś dłużej nie męczył. Ja i książe wojewoda wileński postanowiliśmy tę właśnie przysługę oddać Rzeczypospolitej. Ale że siła drapieżników czyha na spadek i wszystkiego zagarnąć nie zdołamy, przeto chcemy, aby choć część, i to nie lada jaka, dla nas przypadła. Jako krewni, mamy do tego prawo. Jeśli zaś nie przemówił ci tym porównaniem do głowy i nie zdołałem w sedno utrafić, tedy powiem inaczej. Rzeczpospolita to postaw czerwonego sukna¹, za które ciągną Szwedzi, Chmielnicki, Hiperborejczycy, Tatarzy, elektor i kto żyw naokoło. A my z księciem wojewodą wileńskim powiedzieliśmy sobie, że z tego sukna musi się i nam tyle zostać w rękę, aby na płaszcz wystarczyło; dlatego nie tylko nie przeszkadzamy ciągnąć, ale i sami ciągniemy. Niechaj Chmielnicki przy Ukrainie się ostaje, niech Szwedzi z Brandenburczykiem o Prusy i wielkopolskie kraje się rozprawiają, niech Małopolskę bierze Rakoczy czy kto bliższy. Litwa musi być dla księcia Janusza, a z jego córką – dla mnie!

Henryk Sienkiewicz, *Potop*, t. I, Warszawa 1977.¹ Postaw [...] sukna – tu: kawałek tkaniny.

Oceń prawdziwość podanych stwierdzeń odnoszących się do fragmentu *Potopu* Henryka Sienkiewicza. Zaznacz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

1.	Wyszarpywanie poduszki spod głowy konającego jest metaforą patriotycznej postawy tych, którzy chcą sprzeciwić się szwedzkim najeźdźcom.	P	F
2.	Rozdzieranie czerwonego sukna to metafora dążeń magnatów oraz zewnętrznych wrogów, którzy chcą wykorzystać sytuację Rzeczypospolitej dla własnych korzyści.	P	F

13.

0–1

Zadanie 14. (0–1)Przeczytaj fragment *Wesela* Stanisława Wyspiańskiego.Stanisław Wyspiański
Wesele

AKT II

SCENA 24

[...]

WERNYHORA

Wszystko święte, wszystko żywo;
z daleka, a miałem blisko;
wybrałem twój dom, zagrodę
i wybrałem Weselisko.
Waszmość rękę miej szczęśliwą:
Daję Waści złoty róg.

[...]

Na jego rycerny głos
spotężni się Duch,
podejmie Los.
Daję w twoje ręce róg.

Stanisław Wyspiański, *Wesele*, Wrocław 1977.

14.

0–1

Wyjaśnij symbolikę złotego rogu w *Weselu* Stanisława Wyspiańskiego.

Symbolika złotego rogu w "Weselu" Wyspiańskiego ma głębokie znaczenie paradowe i historyczne. Róg jako dar od Wernyhory symbolizuje próbę pobudzenia polskiego społeczeństwa do działania na rzecz odzyskania niepodległości i pełności państwa. Jest to kluczowy motyw w dramacie, który wskazuje na przepaść między marzeniami a rzeczywistością, podkreślając trudności w realizacji ideałów państwowych.

Zadanie 15. (0–2)Przeczytaj fragment utworu *Na probostwie w Wyszkowie* Stefana Żeromskiego.Stefan Żeromski
Na probostwie w Wyszkowie

Wszystka wzniosłość poczęta w duchu za dni niewoli zamarła w tym pierwszym dniu wolności. Walka o władzę, istniejąca niewątpliwie wszędzie na świecie jako wyraz siły potęg społecznych, partii, obozów i stronnictw, w Polsce przybrała kształty monstrualne. [...] Wewnątrz kraju, gdzie tylko spojrzeć, wszystko popsute, obniżone, znędzniałe.

[1920]

Stefan Żeromski, *Na probostwie w Wyszkowie*, [w:] Katarzyna Sobolewska (red.), *Stefan Żeromski wobec niepodległości*, „Zeszyty Stowarzyszenia im. Stefana Żeromskiego”, Warszawa 2010.

Czy ocena sytuacji Polski tuż po odzyskaniu niepodległości zawarta w podanym fragmencie utworu *Na probostwie w Wyszkowie* znajduje potwierdzenie w *Przedwiośniu* Stefana Żeromskiego? W uzasadnieniu odpowiedzi przywołaj sytuację z *Przedwiośnia*.

15.

0–1–2

W "Na probostwie w Wyszkowie" Stefan Żeromski maluje obraz Polski tuż po odzyskaniu niepodległości jako kraju targanego wewnętrzными konfliktami i moralnym upadkiem, co znajduje potwierdzenie w "Przedwiośniu", w którym szczególnie widoczne jest rozczarowanie młodego pokolenia, które wychowało się na ideałach niepodległościowych, a spotkało się z rzeczywistością pełną korupcji, nieefektywności i społecznego rozdźwięku. Przykłady takie jak opis dramatycznych strajków w Łodzi, demonstrujących brutalność i bierność, a także rozczarowanie Leona Bałki postawą swojego ojca i innych postaci z dorosłego świata, które zamiast budować nowy, lepszy kraj, skupiają się na własnych interesach, doskonale oddają pesymistyczną wizję autorstwa Żeromskiego. Ta sytuacja doskonale koresponduje z przedstawionym w "Na probostwie w Wyszkowie" obrazem narodu, który, zamiast wykorzystać szansę na moralny i materialny rozwój, pogroził się w chaosie i moralnym upadku, co tylko pogłębia wewnętrzne rozdanie i cynizm.

Zadanie 16. (0–2)

Przeczytaj fragment reportażu *Zdążyć przed Panem Bogiem* Hanny Krall.

Hanna Krall

Zdążyć przed Panem Bogiem

– W klinice, w której potem pracowałem, była wielka palma. Stawałem czasem pod nią – i widziałem sale, na których leżeli moi pacjenci. To były dawne czasy, kiedy nie mieliśmy dzisiejszych lekarstw ani zabiegów, ani aparatów, i większość ludzi w owych salach skazana była na śmierć. Moje zadanie polegało na tym, żeby możliwie najwięcej spośród nich ocalić – i uprzytomniłem sobie kiedyś pod palmą, że właściwie to jest to samo zadanie, co tam. Na Umschlagplatzu. Wtedy też stałem przy bramie i wyciągałem jednostki z tłumu skazanych.

– I tak stoisz przy tej bramie przez całe życie?

– Właściwie tak. A kiedy nic już nie mogę zrobić, pozostaje mi jedno: zapewnić im komfortową śmierć. Żeby nie wiedzieli, nie cierpieli, nie bali się. Żeby się nie poniżali.

Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*, Kraków 2020.

Na podstawie podanego fragmentu *Zdążyć przed Panem Bogiem* oraz całego reportażu Hanny Krall wyjaśnij, jaką rolę w powojennym życiu Marka Edelmana odgrywała pamięć o wydarzeniach na Umschlagplatzu. W odpowiedzi uwzględnij sens tytułu reportażu.

W reportażu Hanny Krall "Zdążyć przed Panem Bogiem", Marek Edelman opisuje swoje doświadczenia z getta warszawskiego i ich wpływ na jego życie jako lekarza. Tytuł reportażu nawiązuje do desperackiej próby ratowania życia, co Edelman kontynuował w swojej karierze medycznej. Pamięć o Umschlagplatzu, miejscu selekcji przed transportem do obozów, była dla niego ciągłym przypomnieniem o odpowiedzialności za życie ludzkie.

Dla Edelmana, ratowanie życia było moralnym obowiązkiem, który przełożył na swoją pracę lekarza, starając się minimalizować cierpienie pacjentów. W ten sposób pamięć o przeszłości kształtowała jego postawę życiową, gdzie działanie na rzecz ratowania życia było nadrzędną wartością.

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy ten arkusz egzaminacyjny z częścią 3. (wypracowaniem) zawiera 14 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Na pierwszej stronie arkusza oraz na karcie odpowiedzi wpisz swój numer PESEL i przyklej naklejkę z kodem.
3. W wyznaczonym miejscu zapisz numer tematu wybranego do realizacji.
4. Wypracowanie zapisz w miejscu na to przeznaczonym.
5. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
6. Nie używaj korektora, a błędne zapisy wyraźnie przekreśl.
7. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie będą oceniane.
8. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.

Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2023/2024 (zgodna z wymaganiami egzaminacyjnymi)

Poziom podstawowy

Biblia, w tym fragmenty *Księgi Rodzaju*, *Księgi Hioba*, *Księgi Koheleta*, *Pieśni nad Pieśniami*,
Księgi Psalmów, *Apokalipsy św. Jana*
Jan Parandowski, *Mitologia*, cz. I *Grecja*
Homer, *Iliada* (fragmenty)
Sofokles, *Antygona*
Lament świętokrzyski (fragmenty)
Legenda o św. Aleksym (fragmenty)
Rozmowa Mistrza Polikarpa ze Śmiercią (fragmenty)
Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu (fragmenty)
Pieśń o Rolandzie (fragmenty)
Gall Anonim, *Kronika polska* (fragmenty)
Dante Alighieri, *Boska Komedia* (fragmenty)
Jan Kochanowski, *Odprawa posłów greckich*
Piotr Skarga, *Kazania sejmowe* (fragmenty)
Jan Chryzostom Pasek, *Pamiętniki* (fragmenty)
William Szekspir, *Makbet*
Molier, *Skapiec*
Adam Mickiewicz, *Konrad Wallenrod*, *Dziady* cz. III
Juliusz Słowacki, *Kordian*
Bolesław Prus, *Lalka*
Eliza Orzeszkowa, *Gloria victis*
Henryk Sienkiewicz, *Potop*
Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*
Stanisław Wyspiański, *Wesele*
Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*
Tadeusz Borowski, opowiadania: *Proszę państwa do gazu*, *Ludzie, którzy szli*
Gustaw Herling-Grudziński, *Inny świat*
Hanna Krall, *Zdążyć przed Panem Bogiem*
Albert Camus, *Dżuma*
George Orwell, *Rok 1984*
Sławomir Mrożek, *Tango*
Marek Nowakowski, *Raport o stanie wojennym* (wybrane opowiadanie), *Góra „Edek”* (z tomu *Prawo prerii*)
Jacek Dukaj, *Katedra* (z tomu *W kraju niewiernych*)
Andrzej Stasiuk, *Miejsce* (z tomu *Opowieści galicyjskie*)
Olga Tokarczuk, *Profesor Andrews w Warszawie* (z tomu *Gra na wielu bębenkach*)

Ponadto z zakresu szkoły podstawowej
Ignacy Krasicki, bajki
Adam Mickiewicz, *Dziady* cz. II, *Pan Tadeusz*
Juliusz Słowacki, *Balladyna*

Poziom rozszerzony

Homer, *Odyseja* (fragmenty)
Arystoteles, *Poetyka*, *Retoryka* (fragmenty)
Platon, *Państwo* (fragmenty)
św. Augustyn, *Wyznania* (fragmenty)
św. Tomasz z Akwinu, *Summa teologiczna* (fragmenty)
Michel de Montaigne, *Próby* (fragmenty)
William Szekspir, *Hamlet*
Juliusz Słowacki, *Lilla Weneda*
Zygmunt Krasiński, *Nie-Boska Komedia*
realistyczna lub naturalistyczna powieść europejska (Honoré de Balzac, *Ojciec Goriot* lub Charles Dickens, *Klub Pickwicka*, lub Mikołaj Gogol, *Martwe dusze*, lub Gustaw Flaubert, *Pani Bovary*)
Stanisław Wyspiański, *Noc listopadowa*
Franz Kafka, *Proces* (fragmenty)
Michaił Bułhakow, *Mistrz i Małgorzata*
Stanisław Ignacy Witkiewicz, *Szewcy*
Bruno Schulz, wybrane opowiadania z tomu *Sklepy cynamonowe*
Tadeusz Konwicki, *Mała Apokalipsa*
Sławomir Mrożek, wybrane opowiadania

Inne lektury obowiązkowe (zgodne z podstawą programową), do których również można się odwołać

Poziom podstawowy

William Szekspir, *Romeo i Julia*
Ignacy Krasicki, wybrane satyry
Adam Mickiewicz, wybrane ballady, w tym *Romantyczność*
Bolesław Prus, *Z legend dawnego Egiptu*
Władysław Stanisław Reymont, *Chłopi* (tom I – *Jesień*)
Stefan Żeromski, *Rozdzióbią nas kruki, wrony...*
Witold Gombrowicz, *Ferdydurke* (fragmenty)
Józef Mackiewicz, *Droga donikąd* (fragmenty)
Antoni Libera, *Madame*
Ryszard Kapuściński, *Podróże z Herodotem* (fragmenty)

Ponadto z zakresu szkoły podstawowej
Aleksander Fredro, *Zemsta*

Poziom rozszerzony

Arystofanes, *Chmury*
Wergiliusz, *Eneida* (fragmenty)
François Rabelais, *Gargantua i Pantagruel* (fragmenty)
Jan Kochanowski, *Treny* (**wyłącznie** jako cykl poetycki)
Jorge Luis Borges, wybrane opowiadanie
Janusz Głowacki, *Antygona w Nowym Jorku*

Zadanie 17. (0–35)

Wybierz **jeden** z poniższych tematów i napisz wypracowanie.

- W wypracowaniu **rozważ problem** podany w temacie. Przedstaw również **swoje zdanie** i je **uzasadnij**.
- W rozważaniach przedstaw **argumenty**, odwołując się do **utworów literackich** oraz do wybranych **kontekstów** (np. historycznoliterackiego, literackiego, biograficznego, kulturowego, mitologicznego, biblijnego, religijnego, historycznego, filozoficznego, egzystencjalnego, politycznego, społecznego).
- Jednym z utworów literackich musi być **lektura obowiązkowa**, wybrana spośród lektur wymienionych na stronach 3 i 4 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **300 wyrazów**.

Temat 1.

Bunt i jego konsekwencje dla człowieka.

W pracy odwołaj się do:

- **lektury obowiązkowej** – wybranej spośród lektur wymienionych na stronach 3 i 4 tego arkusza egzaminacyjnego
- **innego utworu literackiego** – może to być również utwór poetycki
- **wybranych kontekstów**.

Temat 2.

Jak relacja z drugą osobą kształtuje człowieka?

W pracy odwołaj się do:

- **lektury obowiązkowej** – wybranej spośród lektur wymienionych na stronach 3 i 4 tego arkusza egzaminacyjnego
- **innego utworu literackiego** – może to być również utwór poetycki
- **wybranych kontekstów**.

WYPACOWANIE

na temat nr ...1.....

Miejsce dla egzaminatora

Bunt jest jednym z najbardziej dynamicznych i wielowarstwowych motywów literackich, który od wieków fascynuje czytelników oraz pisarzy.

Miejsce dla egzaminatora

Miejsce dla
egzaminatora

Manifestuje się jako odważne, choć czasami tragiczne, przeciwstawienie się istniejącemu porządkowi, normom społecznym czy politycznym, wywołując tym samym głębokie zmiany osobiste oraz społeczne.

W literaturze, postaci buntowników często stają się symbolem walki o sprawiedliwość, wolność i prawdę, a ich działania rzucają światło na uniwersalne dylematy moralne i etyczne. Celem niniejszego wypracowania jest analiza, w jaki sposób bunt wpływa na życie i rozwój postaci literackich, jak również na losy społeczności, w które są one wpisane.

Przyjrzymy się różnorodnym przykładom literackim, poruszamy od antycznej "Antygony" Sofoklesa, przez romantycznego "Kordiana" Juliusza Słowackiego, aż po realistyczne "Przedwiośnie" Stefana Żeromskiego, aby uchwycić zarówno uniwersalność jak i specyfikę buntu w różnych kontekstach historycznych i kulturowych.

Miejsce dla
egzaminatora

Miejsce dla
egzaminatora

W "Antygonie" Sofoklesa, postać tytułowa dokonuje aktu buntu, przeciwstawiając się wyjątkiemu zakazowi króla Kreona i decyduje się na porwanie swojego brata zgodnie z boskimi prawami. Jej działanie, choć zahaczone o głębokim przekonaniu o moralnej słuszności, prowadzi do tragicznych konsekwencji, nie tylko dla niej samej, ale także dla całego królestwa Teb. Antygona, jako literacki symbol niezłomności i moralnej odwagi, uosabia bunt jako wyraz głębokiego konfliktu między prawem boskim a ludzkim, który nieuchronnie prowadzi do osobistej i zbiorowej tragedii. W "Kordianie" Juliusza Słowackiego, główny bohater przechodzi przemianę z romantycznego młodzieńca w zaangażowanego rewolucjonistę, który usiłuje dokonać zamachu na cara Rosji. Jego bunt jest motywowany nie tylko patriotycznymi uczuciami, ale również osobistymi przemyśleniami i rozważaniami. Kordian, zainspirowany ideami romantycznymi o wolności i sprawiedliwości, ostatecznie staje przed dramatycznymi dylematami

Miejsce dla
egzaminatora

Miejsce dla
egzaminatora

związanymi z własnymi ograniczeniami
i moralnością swoich działań. Jego historia pokazuje,
ze bunt może prowadzić do głębokiego samopoznania
oraz zderzenia z brutalną rzeczywistością, w której
ideale romantyczne napotyka na cynizm i opór
świata.

Stefan Żeromski w "Przedświśniu" przedstawia
Cezarego Barębę, młodego bohatera, który po powrocie
do Polski po rewolucji październikowej w Rosji, zostaje
skonfrontowany z chaosem i konfliktami nowo
odrodzonej Polski. Jego bunt jest reakcją
na rozczarowanie rzeczywistością polityczną
i społeczną kraju, który miał być wolny
i sprawiedliwy. Cezary, przez swoje działania,
próbuje wpłynąć na zmianę, jednak jego
doświadczenia ukazują trudności w przekształcaniu
idei w praktyczne rozwiązania. W "Przedświśniu"
bunt jest przedstawiony jako bolesny proces
dojrzewania i zderzenia ideałów z pragmatyzmem
polityki i społeczeństwa.

Miejsce dla
egzaminatora

Miejsce dla
egzaminatora

Każda z tych postaci w różny sposób pokazuje, że bunt,
choć często wynika z szlachetnych pobudek i głęboko
zakorzenionych przekonań, wiąże się z nieuchronnymi
konsekwencjami, które mogą być zarówno osobiste, jak
i społeczne. Literatura za pośrednictwem tych postaci
skłania do refleksji nad ceną buntu oraz nad tym,
w jaki sposób jednostkowe działania wpływają na
szersze konteksty historyczne i społeczne.
Analiza różnych postaci literackich pokazuje, że bunt,
choć jest zwykle zainspirowany pragnieniem
sprawiedliwości lub odpowiedzi na osobiste i społeczne
brzydki, nieodłącznie wiąże się z zawiłymi
konsekwencjami. Antygona, Kordian i Cezary Baręba,
mimo różnic kontekstów i epok, doświadczają
podobnych rezultatów swoich działań, które przynoszą
zarówno głębokie zrozumienie własnych wartości,
jak i często bolesne skutki dla nich samych oraz ich
społeczności.

Miejsce dla
egzaminatora

BRUDNOPIS (nie podlega ocenie)

